

## КАФЕДРА БАЯНА ТА АКОРДЕОНА

### Фахова практика

Освітній ступінь «Магістр»  
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»  
Освітньо-наукова програма «Музичне мистецтво»  
Баян, Акордеон

Статус Обов'язкова

Форма контролю Залік

|         |     |
|---------|-----|
| Курс    | 1,2 |
| Семестр | 2,3 |

|                   |    |
|-------------------|----|
| ECTS              | 3  |
| Годин             | 90 |
| Практичні         | 34 |
| Самостійна робота | 56 |

### Інформація про викладача

|                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПІБ               | <b>Заєць Віталій Миколайович</b> кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри баяна і акордеона Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.<br><b>Бензюк Олександр Олексійович</b> , кандидат культурології, доцент кафедри баяна і акордеона, декан народного факультета Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. |
| Профіль викладача | <a href="https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&amp;user=6icz7zsAAAAJ">https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&amp;user=6icz7zsAAAAJ</a><br><a href="https://orcid.org/0000-0001-9556-1203">orcid.org/0000-0001-9556-1203</a>                                                                                                                    |
| e-mail            | <a href="mailto:zaetsa@ukr.net">zaetsa@ukr.net</a><br><a href="mailto:benzyuk2018@gmail.com">benzyuk2018@gmail.com</a>                                                                                                                                                                                                                                        |

### АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опановуючи курс «**Фахова практика**» здобувач вищої освіти може розширити свої знання про структурну цілісність освітньо-виховного процесу формування фахової майстерності баяніста-акордеоніста. В рамках курсу учасник отримає поглиблені знання щодо історії і теорії виконавства, які мають важливе значення для становлення особистості музиканта-виконавця. Крім того, здобувач отримає практичні навички у сфері інструментально-концертного виконавства, що дозволить ефективно взаємодіяти з публічними аспектами своєї творчої діяльності. Курс сприятиме розвитку креативних професіоналів, допомагаючи їм зрозуміти, як ефективно використовувати знання і навички, спираючись на теорію формування виконавської майстерності баяніста-акордеоніста та практичних рекомендацій, складених на ґрунті багаторічного виконавського і педагогічного досвіду, узагальненого й науково обґрунтованого за останні роки в дисертаційних та монографічних працях відомих фахівців.

**Мета навчальної дисципліни** – підготовка висококваліфікованих і всебічно розвинутих музикантів-виконавців що майстерно володіють грою на баяні-акордеоні.

**Основним завданням** дисципліни є навчання магістрів особливостям гри на баяні-акордеоні та професійному застосуванні набутих ними знань і навичок у майбутній виконавській діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен поглиблено **знати:**

- засади професійності майстерності виконавства на баяні-акордеоні;
- основні закономірності штрихових та артикуляційних засобів звукоутворення;
- особливості використання засобів музичної виразності на різних етапах розвитку світової і національної музичної культури;
- сучасні досягнення в галузі баянного виконавства та музичної творчості;
- виконавський репертуар та спеціальну літературу;
- основи загальнотеоретичних дисциплін, що дозволяють вирішувати творчі інтерпретаційні проблеми виконання.

Випускник кваліфікації «Магістр музичного мистецтва» повинен досконало **вміти:**

- розуміти зміст, форму та стиль музичного твору, відтворювати його художню концепцію;
- володіти засобами виконавської виразності та технічною майстерністю;
- орієнтуватися в різноманітних музичних стилях і жанрах;
- вивчати кращі традиції виконавських шкіл;
- поєднувати виконавську майстерність з художнім осмисленням твору.

Випускник кваліфікації «Магістр музичного мистецтва» повинен **мати**

**навички:**

- самостійної роботи;
- читання з аркушу;
- оволодіння різноманітними засобами техніки.

У зв'язку з цими **завданнями** викладання дисципліни повинно мати педагогічну і виконавську спрямованість. Підготовка фахівців музично-виконавського профілю є однією з двох ключових функцій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, поряд із композицією. Ці функції забезпечують дві основні складові музичного мистецтва: створення музики та її виконання перед аудиторією. Обидві напрямки вимагають постійного та наполегливого вдосконалення мистецької майстерності, що неможливе без розвитку спеціалізованого мислення.

Особливою складністю відзначається виконавське мислення, яке у трактовці музичного твору є співавторським з композиторським. Поєднання композиторського та виконавського аспектів музичного мислення з реалізацією конкретного звучання складає специфіку виконавського мислення, на відміну, наприклад, від формально аналітичного підходу, диференціюючого і синтезуючого різноманітні засоби музичного мовлення лише в уяві. Виконавське ж мислення відбувається в активному динамічному, змістовному, театралізованому процесі-дії. Воно має широкий і вузький аспекти. Вузький аспект – це всебічний контроль конкретного звуковідтворення в безперервній дії:

- фонічної глибини та педальності;
- процесуальності динаміки;
- різноманітної акцентуації;
- темпо-метроритму, агогічних відтінків, пульсу так званого спрямовуючого руху ритмоодиниць найменшого масштабу, що зустрічається в даному творі;
- найнижчих тембрових відтінків у межах заданої звучності та зіставлення тембрових і теситурних регістрів;
- виразності відтворення мелізматики;
- контролю міри реального продовження тривалостей нот, вагомості атакування, зв'язності й роздільності, характерності звучання тощо.

Першоджерелом смислового інтерпретаторського інтонування музичного змісту є мікроструктура музичного твору.

Логіка побудови мелодичних горизонтальних ліній, що зароджується вже у вимовленні інтервалів, мотивів музичних фраз і речень, переростає в поступове розширення вимовлення мелодичної структури аж до цілісної форми, до зіставлення горизонтальних ліній, а також відтворення фонічної глибини вертикальних сполучень, складає всю повноту виконавського мислення, пов'язаного з озвучуванням написаного тексту. До цього слід додати сферу образно-асоціативного мислення та психомоторного комплексу, пов'язаних, по-перше, з інтерпретацією композиторського задуму, по-друге, з його психотехнічним, артистичним втіленням в екстремальних умовах сценічного самовідчуття.

Синтез всіх виражальних засобів співтворчого втілення музично-образного змісту твору, інтерпретації уявного задуму композитора складає зміст специфічного виконавського музичного мислення в його широкому значенні.

Процес смислового інтонування спирається на обов'язкове дотримання певних передумов: по-перше, інтерпретаторського підходу не лише до музичного змісту твору, а й до трактування виконавських виражальних засобів в умовах інструментальної специфіки; по-друге, максимальної та цілеспрямованої мобільності слуху виконавця, з чітко визначеною спеціалізацією слуху як інструментально-виконавського.

Тому надзвичайно плідним для культури виконавської творчості та музичної педагогіки є такі теоретичні положення:

- вимовлення мікроструктури як першоджерела для логічно вірного, емоційно-образного відтворення цілісної музичної форми;
- про процесуальність динаміки, адекватну, з одного боку, логіці лінійної і функціональної структури виконуваного твору, а з іншого боку, - динаміці виявлення людських емоцій;
- два значення динаміки: вузьке /гучність/ та широке /напруженість і співнапруженість/, що досягаються в музиці всією сукупністю виражальних засобів/;
- формування специфічного виконавського слухо-моторного комплексу уявлень, навичок та умінь;
- єдність попереджувальних, контролюючих та корегуючих слухо-моторних дій виконавця в процесі гри, де провідним для осмислення музичного змісту є: попередження; темброво-експресивна процесуальність; фонічна глибина та перспектива; виконавський тонус; співтворчий характер виконавського мистецтва; акустика концертного залу.

Все це разом являє собою предмет безперервного опанування і закріплення у концертній практиці студента у найрізноманітніших формах.

**Метою освітнього компонента є формування у здобувачів вищої освіти наступні компетентності:**

#### **Загальні компетентності (ЗК):**

- ЗК 1. Здатність спілкування україномовною термінологією у професійній діяльності.*
- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.*
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.*
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.*
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).*
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.*
- ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.*
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.*

#### **Спеціальні (фахові) компетентності (СК):**

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.*
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.*

*СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.*

*СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / педагогічній діяльності.*

*СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.*

*СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.*

*СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.*

*СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.*

**Завданням освітнього компонента є формування таких результатів навчання (РН):**

*РН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.*

*РН 2. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.*

*РН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.*

*РН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.*

*РН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.*

*РН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.*

*РН 7. Здійснювати викладання гри на інструменті з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.*

*РН 9. Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.*

*РН 10. Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.*

## **ПЕРЕЛІК ТЕМ І ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ**

**Зміст курсу умовно поділяється на два змістових модуля:**

### **Змістовий модуль 1. Формування специфічного виконавського слухо-моторного комплексу уявлень, навичок та умінь.**

Тема 1. Виявлення рівня професійної підготовки та творчих уявлень студента.

Тема 2. Складові якісного прочитання авторського тексту та опанування фактури музичного твору

Тема 3. Робота над аплікатурою з метою досягнення артикуляційної та інтонаційної виразності звучання. на етапі його розбору.

Тема 4. Типовість та особливості форми твору, що вивчається.

Тема 5. Специфіка музичної мови твору барокової доби.

### **Змістовий модуль 2. Удосконалення особистих виконавських якостей студента. Підготовка до виконання програми Державного екзамену з фаху.**

Тема 1. Виявлення специфіки комплексу засобів музичної виразності в сучасній музиці.

Тема 2. Виховання у студента художнього смаку, естетичного відчуття, гармонічного поєднання інтелектуального та емоційного ставлення до виконавського процесу як необхідних умов для розкриття його творчої особистості, набуття осмисленої виконавської волі та невимушеної артистичності.

Тема 3. Оволодіння культурою звуковидобування у сучасній музиці.

Тема 4. Вміння визначити стильові особливості виконуваного твору.

Тема 5. Вміння знаходити у звуковидобуванні виражальну специфіку та відповідні стилю рішення, розвиток тембральних уявлень.

## **ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ**

Практичні заняття, самостійна робота.

## **НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ**

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надаються (надсилаються) особисто, або у відповідну групу.

## **МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

**Стартовий контроль** – відбувається на першому занятті: студенти знайомляться з навчальною програмою, тематикою даного курсу, списком основної та додаткової літератури, спрямований на виявлення знань, умінь і навичок.

**Поточний контроль** – здійснюється протягом проведення занять згідно даної програми даного курсу.

**Рубіжний контроль** – проводиться з метою отримання інформації щодо рівня поточної успішності студентів за певний період навчання (на конкретну дату).

**Підсумковий контроль** – здійснюється на останньому семестровому занятті, на якому підсумовується загальний рівень успішності студентів.

**Залік.** З метою визначення повноти знань і практичних навичок, набутих у процесі засвоєння курсу передбачено залік наприкінці другого семестру.

**Умови допуску до підсумкового контролю (залік в кінці семестру):**

**1. Виконання навчального плану.**

**2. Відсутність академічної заборгованості** на момент складання підсумкового заліку та дотримання правил навчального закладу, етичних норм і вимог щодо підготовки до занять.

Викладачі або завідувачі кафедри попередньо інформують студентів про умови допуску до підсумкового контролю, щоб у кожного була можливість виконати ці вимоги.

### **Вимоги до заліку**

Залік є формою контролю, спрямованою на перевірку набутих знань, умінь та навичок, які студенти опанували під час вивчення дисципліни. Основна мета заліку – оцінити рівень теоретичної підготовки та практичних навичок, здатність застосовувати отримані знання у виконавській діяльності.

Студент повинен підготувати та виконати на заліку програму, яка включає два-три різножанрові твори (залежно від рівня навчання), що демонструють різні аспекти виконавської майстерності. Це можуть бути наступні твори:

- твір технічного характеру (етюди, віртуозні п'єси тощо).
- твір ліричного або камерного характеру (сонати, романси, прелюдії тощо).
- твір великої форми (концерт, соната, сюїта тощо) або твір, що вимагає інтерпретаційної глибини.

Програма повинна бути збалансованою та відповідати рівню навчання студента.

**Організаційні моменти.** Термін підготовки: студент повинен повідомити викладача про готовність до заліку не пізніше ніж за два тижні до дати проведення.

**Форма проведення:** залік проводиться у формі публічного виступу або прослуховування в присутності комісії.

**Додаткові матеріали:** студент може надати нотний матеріал та короткий аналіз творів для комісії.

#### Система оцінювання

| № з/п | Контрольний захід оцінювання | Всього % |
|-------|------------------------------|----------|
| 1.    | Практичні заняття            | 30       |
| 2.    | Самостійна робота            | 30       |
| 3.    | Залік                        | 40       |
|       | Всього                       | 100      |

#### Критерії оцінювання знань студентів

Сутність заліку полягає у перевірці набутих знань і сформованих навичок в опануванні знань під час вивчення предмету. Основними критеріями оцінювання знань студентів є: ступінь усвідомлення навчального матеріалу; вміння подати інформацію.

##### 90–100–А– відмінно

Студент має свідомі знання музичного матеріалу у межах програми; узагальнює та творчо застосовує асоціативні зв'язки між музичними творами, творами інших мистецтв та життєвими явищами; вільно та свідомо використовує спеціальну музичну термінологію у роздумах, висновках та узагальненнях щодо прослуханого або виконаного твору; рівень мистецького мислення достатньо високий; самостійно використовує природні здібності, набуті знання та уміння в музичній діяльності.

##### 82–89–В– добре

Виставляється студенту, який виконав програмний матеріал семестру, систематично працював. Його виконання грамотне, художньо продумане, хоча недостатньо яскраве, також мають місце деякі втрати в технічному відношенні.

##### 74–81–С– добре

Студент вміє сприймати і виконувати музичні твори, досить повно аналізує художньо-образний зміст твору, але має стандартне мислення, йому бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень; недостатньо володіє спеціальною музичною термінологією при аналізі музичних явищ.

##### 64–73–D– задовільно

Отримує студент, який в цілому справляється з виконанням програми, але недостатньо володіє виконавськими навичками, у виконанні припускається неточностей у нотному тексті, темпах, а також несистематично працював під час семестру та не повністю виконав індивідуальний робочий план.

##### 60–63–Е– задовільно

Студент здатний сприймати та відтворювати значну частину музичних творів, але має слабо сформоване

художнє мислення. Не завжди вміє аналізувати або інтерпретувати музичні твори, які потребують абстрактного художнього мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології.

**35–59–FX– незадовільно** Студент здатний сприймати та виконувати окремі фрагменти музичних творів; знає незначну частину музичного матеріалу; застосовує обмежений термінологічний та словниковий запас.

**1–34–F– незадовільно** Студент володіє незначною частиною музичного матеріалу та спеціальної музичної термінології; має слабо сформований рівень сприйняття музичних творів, обмежені вміння та навички; словниковий запас дає змогу викласти думку на елементарному рівні.

### **ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ**

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

### **НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА**

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конференціях, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

### **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

1. Алексеев І. Методика викладання гри на баяні. – К.: Муз. Україна, 1957
2. Давидов М. Виконавське музикознавство: енциклопедичний довідник. К., НМАУ ім. П. І. Чайковського. 2010. Посібник для вищих навчальних закладів.
3. Давидов М. Проблеми збереження та розвитку академічного народно- інструментального мистецтва України. Посібник для вищих навчальних закладів. Київ. 2008.
4. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах. Підручник для вищих навчальних закладів. Київ. 2010.
5. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (підручник для вищих навчальних закладів). - К.: Музична Україна. 1995.
6. Давидов М. Школа виконавської майстерності баяніста. Посібник для вищих навчальних закладів. 1998. Київ.
7. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (підручник). – К.: Муз. Україна, 1995
8. Паньков В. Гами, тризвуки, арпеджіо для вибірного баяну. – К.: Муз. Україна, 1982
9. Ризоль М., Яшкевич І. Школа двойных нот для баяна. – К.: Муз. Украина, 1989
10. Самитов В. Теоретичні основи фахового мислення музиканта-виконавця як критерій професійної культури. К.. 2011

### **Додаткова література та інформаційні ресурси:**

1. [www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua) – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (м. Київ)
2. [www.4uth.gov.ua](http://www.4uth.gov.ua) – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва
3. [www.chl.kiev.ua](http://www.chl.kiev.ua) – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей
4. <http://old.dnrb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського
5. Google. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :[http://www.google.com.ua/services/hp/#utm\\_source=ua-goog\\_bkws-sem-seemea-ua-defhp&utm\\_medium=sem](http://www.google.com.ua/services/hp/#utm_source=ua-goog_bkws-sem-seemea-ua-defhp&utm_medium=sem)